

Beschermd Bonaire

Dankzij een combinatie van beschermende maatregelen en geluk heeft Bonaire de mooiste koraalriffen van de Caraïben. Daar wordt hard voor gewerkt: de stichting die de wateren rond het eilandje beheert, bestaat al weer vijfentwintig jaar en staat financieel op eigen benen. Het beleid is een voorbeeld voor de wereld, maar er zijn ook zorgen: 'Het lijkt alsof een magische hand ons beschermt, maar voor hoe lang nog?'

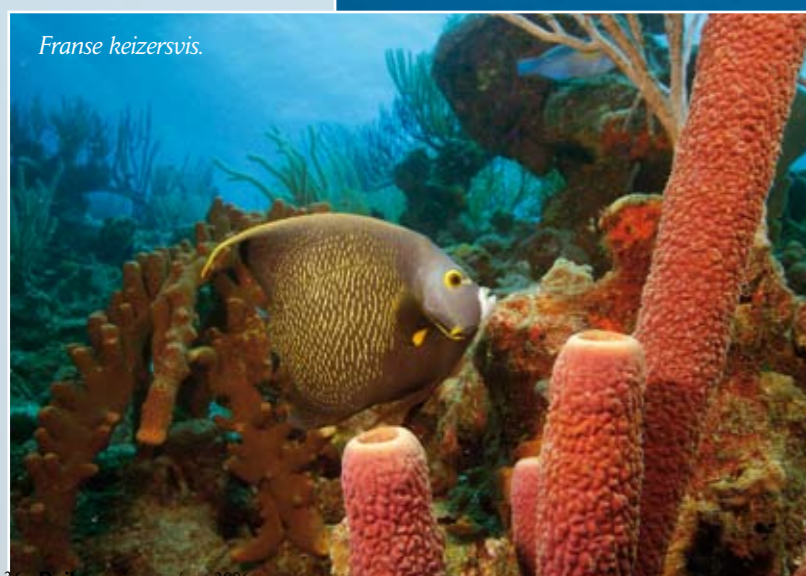
Tekst: Bart Braun • **Foto's:** Udo van Dongen

Hooiwagenkrab op spons.

Franse keizersvis.

Borstelworm.

Dwerggrondel.

Beschermd Bonaire

Het derde dat je opvalt als je gaat duiken rond Bonaire, zijn de grote roofvissen. Barracuda's, zeebaarzen en tarpons van meer dan een meter lang hangen overdag rond als levend meubilair. 's Nachts schiet er regelmatig ineens een zilveren flits voor je langs, als ze het licht van je duiklamp gebruiken om er hun prooi mee te vangen. Zelfs bij mensen die nog nooit een harpoengeweer hebben gezien, gaan daar de handen van jeuken: als je één zo'n beest naar boven haalt, heb je genoeg voor een groot barbecuefeest.

Gelukkig voor de tarpons en de mensen die meer plezier beleven aan een levende vis dan aan een dode, is speervissen verboden op Bonaire. Sterker nog: de wapens zijn verboden op het eiland. Wie er eentje meeneemt, moet hem achterlaten bij de douane tot hij weer weggaat. Dit zorgt ervoor dat de dieren niet alleen rustig blijven als er een duiker aankomt, maar ook dat ze er überhaupt nog zijn. Op veel plaatsen in de wereld zijn de grote roofvissen uitgeroeid door overenthousiaste onderwaterjagers.

Het tweede dat je opvalt, zijn de sponzen. De diversiteit en de grootte van deze dieren is typisch voor de Caraïben, en op Bonaire staan ze er prachtig bij. Fel oranje korst-sponzen, grote bekersonzen, langwerpige buis-sponzen, kleine roze sponsjes tussen het koraal in, groene franjeachtige sponzen die op zeehazen lijken, en zeehazen die op sponzen lijken, grijsgroene sponzen die eruit zien alsof ze aan elkaar zijn gelijmd van hulstblaadjes; er groeit van alles, en het verzorgt een kleurrijke achtergrond voor al het andere leven.

Het eerste dat je opvalt, is dat die sponzen en al dat andere leven, tezamen met de geologie van het eiland, perfect lijken samen te werken om het duiken zo aangenaam mogelijk te maken. Je loopt vanaf de kant van het water in en je kunt duiken. Er zijn vlakke stukken kust waar je de auto kunt parkeren. Het water begint ondiep zodat je

op je gemak je vinnen aan kunt trekken in het water. Vanwege de vorm van het eiland staat er nauwelijks stroming aan de westzijde waar de meeste duikstekken liggen. Geen territoriale trekkersvissen die gaten in je vinnen bijten, en omdat er zo veel duikstekken zijn is het vrijwel overal rustig. Er is genoeg voor iedereen.

Natuurgebied

Het leven dat er zit, voert een grote samenwerking op om het water helder te houden. De sponzen, koralen, schelpdieren, hooiwagenkrabbetjes, anemonen en buisaaltjes doen allemaal hun best om rondzwevend plankton weg te vangen. Papegaaivissen schrapen hoorbaar de algen die anders het koraal zouden verstikken weg, net als de zwarte diadeemegels. Bonaire heeft de gezondste riffen en de meeste vissoorten van de Caraïben.

Dat is geen toeval, daar wordt keihard voor gewerkt. Al het water rond Bonaire is

beschermd natuurgebied en staat onder beheer van de Stichting Nationale Parken Bonaire (STINAPA). Zij geeft ook de penningen af die je nodig hebt om te mogen duiken. Wie het water in wil, moet tien Amerikaanse dollars betalen. Duikers betalen vijftig dollar en moeten een oriëntatieduik maken onder toezicht van een divemaster.

'Het is bedoeld om te zorgen dat iedereen zijn drijfvermogen op orde heeft', vertelt Elsmarie Beukenboom, directrice van STINAPA. De beschermingsmaatregel is geen overbodige luxe; volgens een Brits onderzoek raken onervaren, slecht uitgelode duikers gemiddeld elke vijf minuten het rif aan, als er geen duikgids is die ze

daarop attendeert. Van het geld dat de toeristen betalen, onderhoudt STINAPA de aanlegboeien voor boten en de gele stenen die op het land de duikplaatsen markeren. Ze patrouilleren op zee om overtredingen te voorkomen en voorzien de overheid van gevraagd en ongevraagd advies. 'In de jaren tachtig vorige eeuw adviseerden we bijvoorbeeld om geen vergunning af te geven voor een olieraffinaderij, en die is er toen ook niet gekomen.' Beukenboom: 'We leven op Bonaire allemaal van de natuurbescherming, direct of indirect. De natuur hier geeft ons niet veel, dus onze cultuur gaat er voorzichtig mee om. Ook de zakenmensen beseffen dat als het koraal weggaat, dat voor hen een verlies zou zijn.

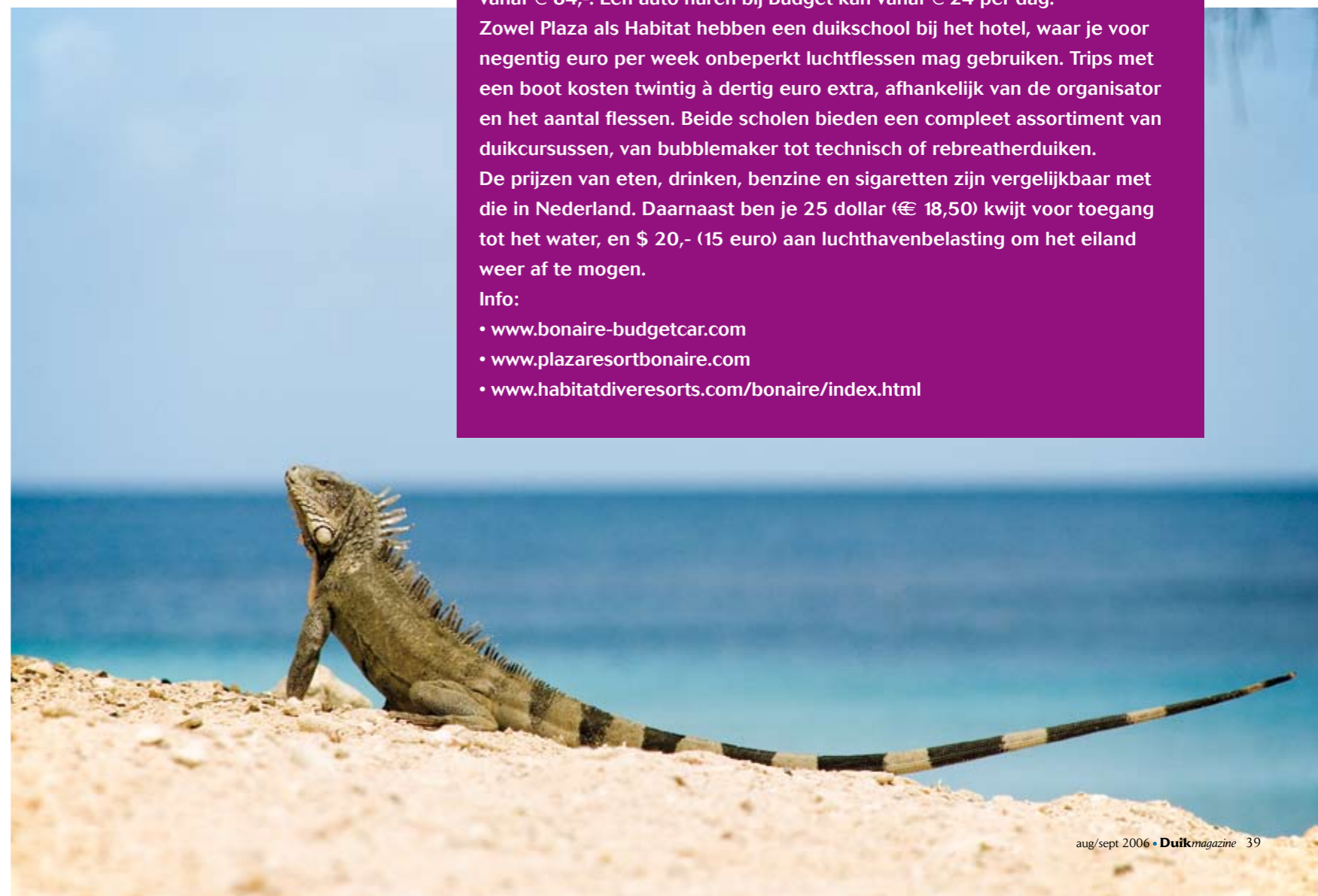
Wat kost een duikreis naar Bonaire?

KLM vliegt dagelijks van Schiphol naar Bonaire. Een op tijd geboekte vlucht kost ongeveer € 650,- inclusief belastingen. Een standaardkamer op het Plaza Resort kost € 164,- per nacht. Bij Captain Don's Habitat gaan de kamers vanaf € 84,-. Een auto huren bij Budget kan vanaf € 24 per dag. Zowel Plaza als Habitat hebben een duikschool bij het hotel, waar je voor negentig euro per week onbepaald luchtflessen mag gebruiken. Trips met een boot kosten twintig à dertig euro extra, afhankelijk van de organisator en het aantal flessen. Beide scholen bieden een compleet assortiment van duikcursussen, van bubblemaker tot technisch of rebreatherduiken. De prijzen van eten, drinken, benzine en sigaretten zijn vergelijkbaar met die in Nederland. Daarnaast ben je 25 dollar (€ 18,50) kwijt voor toegang tot het water, en \$ 20,- (15 euro) aan luchthavenbelasting om het eiland weer af te mogen.

Info:

- www.bonaire-budgetcar.com
- www.plazaresortbonaire.com
- www.habitatdiveresorts.com/bonaire/index.html

Mangroven spelen een belangrijke rol in het behoud van de riffen. Op Bonaire kan je snorkelen tussen de boomwortels.

Dus als je goed uitlegt dat iets niet goed is voor de natuur, dan luisteren ze wel.' De beschermingsmaatregelen op Bonaire gelden als voorbeeld voor andere zeeparken, en Beukenboom krijgt geregeld vragen om advies. Toch is Bonaire niet perfect: de subsidie voor een waterzuiveringsinstallatie ligt al jaren klaar, maar het ding staat er nog steeds niet. Nu legen de hotels hun riolen in beerputten op het eiland. Omdat het zuiden van het eiland bestaat uit poreus koraalgesteente, lekken de meststoffen langzaam de zee in, waar ze plakken met rode algen veroorzaken. Daarnaast zorgen toeristen weliswaar voor geld waar het park van kan worden onderhouden maar ook voor hun eigen problemen. 'De grootste zorg voor Bonaire is de projectontwikkeling langs de kust', vertelt professor Rolf Bak van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek naar de Zee (NIOZ). 'Op sommige plekken zal over dertig jaar geen koraal meer staan, maar op Bonaire wel.'

Omdat het op andere plekken in de Caraïben het nog slechter gaat met het koraal, zullen er steeds meer toeristen naar Bonaire komen. De ontwikkeling van hotels en resorts brengt echter vervuiling met zich mee; het eiland moet oppassen dat het de kip met de gouden eieren niet slacht.'

Koraalcrisis

Rolf Bak doet al sinds de jaren zeventig vorige eeuw onderzoek naar de riffen van Bonaire en heeft in die tijd de riffen sterk achteruit zien gaan. Dat is niet bepaald uniek voor dat ene eiland; in zijn publicaties spreekt Bak van een wereldwijde 'koraalcrisis'. Opwarming van de aarde, tropische stormen, koraalziekten, nieuwbouw, overbevissing; vrijwel overal op deze planeet gaat het ronduit slecht met de riffen. 'Dit soort problemen hebben vooral impact op plekken waar het al slecht gaat met het koraal. Voor Bonaire is er hoop; bij goed beheer zal het één van de

Beschermd Bonaire

weinig Caraïbische eilanden zijn met mooie koraalriffen.' Ook Elsmarie Beukenboom weet dat alle goede bedoelingen weinig zullen helpen als de wereldwijde koraalproblematiek niet wordt aangepakt. 'Als de wereld niet verandert, zullen we hier de strijd verliezen. Orkanen en verbleking van het koraal zijn ons redelijk bespaard gebleven; het lijkt wel alsof een magische hand ons beschermt. Maar voor hoe lang nog? De wereldwijde knop is vanuit milieuoogpunt nog niet omgedraaid.' Toch zien de riffen van Bonaire er niet uit als een comapatiënt die op zijn einde loopt: het bruist er van het leven. Waaierkoraal wuift sensueel als het jurkje van een strip-teasedanseres mee met de golven, poetsgar-nalen maken vissen en duikers schoon, kleine koffervisjes dartelen tussen het koraal, scholen vis voeren hun choreografie uit. Met zoveel moois binnen loopafstand

De Hilma Hooker

'I penetrated a hooker', staat er op de T-shirts die je in Kralendijk, de hoofdstad van Bonaire, kunt kopen. Ze zijn bedoeld voor de fans van het plaatselijke wrak, de Hilma Hooker. Wrakken zijn vaak tegenvallende duikstekken; wie wil er kijken naar een dode boot als er levende riffen naast liggen? Ze trekken bovendien een apart soort duikers aan, dat alles van een boot afsloopt en vervolgens uit elkaar laat vallen omdat ze niet weten hoe je onderwater-vondsten moet conserveren. Ze dragen bijna altijd zwarte duikpakken onder water en rare T-shirts boven water. De Hilma Hooker, daarentegen, kan zelfs verstokte wrakhaters bekoren. Er steken metalen buizen uit, en buizen van spons, en sponzen die om stukken metaal zijn gegroeid en er dus een beetje tussenin zitten. In de tweeëntwintig jaar dat het er ligt, is het langzaam veranderd in een techno-organisch geheel waar het onderscheid tussen leven en schip niet duidelijk meer te zien is. De Hooker is prima te bereiken vanaf de nabijgelegen duikstek Angel City, zodat je onderweg een mooi stuk rif meepakt, en meer ruimte om te parkeren hebt. Behalve tarpons en barracuda's zitten er namelijk ook vaak grote groepen duikers rond het afgezonken schip; de enige drukke duikstek op het eiland. Voor dit ene wrak is dat volkomen terecht.

Bij de pier van de zoutfabriek mag je alleen duiken met schriftelijke toestemming van de havenmeester.

Batwing coral crab.

Een flametongslak. Wie goed speurt, kan ze vinden op het zachte koraal. Gevorderde speurders kunnen op zoek naar zeepaardjes en hengelaarsvissen.

van een parkeerplaats vraag je je af waarom zoveel toeristen extra betalen om vanaf een boot te mogen duiken. Eén van de redenen is het feit dat je een duikgids meekrijgt. Het piepkleine koffervissenjong ter grootte van een suikerklontje zou de meeste duikers zijn ontgaan, net als de uitstekend gecamoufleerde hengelaarsvissen en zeepaardjes. Daarnaast is Klein Bonaire, het onbewoonde buureilandje, alleen per boot bereikbaar. Als je boft, kun je daar snorkelen met dolfijnen, en het is de beste plek om schildpadden te zien. Een dikkopschildpad van meer dan een meter lang zwemt kalmpjes langs de groep, maar ook kleinere soepschildpadden en karetschildpadden komen hier veel voor. De plaatselijke zeeschildpaddenbescherming doet uitgebreid onderzoek naar de populaties en

houdt de nesten zorgvuldig in de gaten. Wie wat afwisseling in zijn duiken wil, kan duiken bij één van de twee pieren die het eiland rijk is, of een bezoek brengen aan de Hilma Hooker. Het schip werd in 1984 afgezonken nadat er een grote lading drugs op werd aangetroffen. Op rustige dagen is de oostkant van het eiland begaabaar. Normaal gesproken zijn de golven daar te hevig, en de gevolgen daarvan zijn ook onder water zichtbaar: veel waaierkoralen zijn kapotgescheurd door de kracht van de zee. Wel zijn de vissen er doorgaans een maatje groter; met name de barracuda's dwingen respect af. Een middelgrote barracuda die ergens stil hangt boven een rif is heel wat minder angstaanjagend dan een twee meter lange roofvis die met de bek halfopen op je afzwemt!

Beschermd Bonaire

Het eindoordeel

Bonaire is een prachtige duikbestemming. Voor aanzienlijk minder geld kun je echter naar prachtige duikbestemmingen in Egypte of Thailand. Het eiland is daarom met name interessant voor mensen die de onafhankelijkheid van het kantduiken met de auto waarderen, of grote groepen toeristen willen vermijden. Bonaire trekt evenveel bezoekers per jaar als Sharm el Sheikh in een drukke week. Het rustige, heldere water maakt het ook een ideale plek voor beginnende of onervaren duikers. De Caribische wateren hebben hun geheel eigen charme, en Bonaire is mede dankzij een uitgekiend beschermingsbeleid de beste plek om hiervan te genieten. ●

'Orkanen en verbleking van het koraal zijn ons redelijk bespaard gebleven; het lijkt alsof een magische hand ons beschermt'

Snappers.